

Skolhälsovårdens dilemma

Med oro läser jag och begrundar HSANs bedömning i ett ärende kring »Delegation vid fingerskada« (HSAN 2537/04:A2), refererat i Läkartidningen 18–19/2005 (sidan 1431).

3-åring med fingerskada

HSAN beskriver omständigheterna: En 3,5-årig pojke sökte med sin mor på vårdcentral för en två dagar gammal fingerskada. Distriktssköterskan på mottagningen gjorde en bedömning och rådgjorde därefter med distriktsöverläkaren. Denne i sin tur gjorde en bedömning utifrån den beskrivning han fick utan att se gossen själv.

Han bedömde att sköterskan kunde ta hand om detta och lämnade över vården till distriktssköterskan. Familjen fick, efter omhändertagandet av distriktssköterskan, rådet att höra av sig igen vid behov. Då pojken återkom en vecka senare utfördes en röntgen, vilken visade på en fraktur som fick opereras av handkirurg.

Tilldelades en erinran

HSAN bedömde att läkaren borde ha undersökt fingret själv, då en sjuksköterska inte har den kompetens som behövs för att bedöma denna typ av skada. Läkaren hade genom sin underlätenhet av oaktsamhet inte fullgjort sina

skyldigheter. Han tilldelades en erinran.

Många liknande undersökningar i skolan

Dagligen görs i vårt land hundratals liknande bedömningar av skolelever med fingerskada genom skolsköterskans försorg. Ibland konsulteras skolläkaren per telefon. Denne kan ge råd och anvisningar till sin skolsköterska utan att nödvändigtvis se eleven själv.

Redan efter något år har en rutinerad skolsköterska hunnit bedöma en stor mängd stukade fot- eller fingerleder samt efter egen bedömning lagt förband på svullna fingrar, handleder, armar, ben, fotleder och tår. Efter skolsköterskans bedömning får alltid elev och/eller förälder uppmaning att återkomma eller söka läkare om tillståndet förvärras eller inte blir bättre.

Ja, den reella kompetens i bedömning av t ex fingerskador som den enskilda skolsköterskan bygger upp med åren kan många gånger mäta sig med en nyutsprungen läkares på en ortopedisk akutmottagning!

Men i enlighet med HSANs bedömning torde således en skolsköterska, på samma villkor som en distriktssköterska, inte ha »den kompetens som behövs för att bedöma denna typ av skada«. Det-

ta betyder i praktiken att skolläkaren ska finnas till hands för att själv bedöma den skadade eleven och avböja att ge medicinska råd per telefon. Eller så får landets skolsköterskor hänvisa alla dessa skadade elever till läkarbedömning på distriktsläkar- eller närmaste akutmottagning. Ett sådant förfarande skulle medföra en anstormning på våra läkarmottagningar. Detta innebär att alla skolläkare och andra medicinskt ansvariga läkare inom skolhälsovården har att invänta liknade erinringar framöver.

Hur ska vi göra?

Efter att ha tagit del av denna HSAN-bedömning vill jag höra vad skolhälsovårdens tillsynsmyndighet har att ge mig som råd:

- Hur ska vi inom skolhälsovården handlägga elever som kommer med skadade extremiteter till våra mottagningar?
- Kan en skolsköterska bedömas ha »den kompetens som behövs för att bedöma denna typ av skada«?

Nils Lundin

ungdomshälsovårdsöverläkare,
Helsingborgs lasarett;
skolöverläkare, Helsingborgs stad
health.carrier@telia.com

Replik:

Skolsköterska och skolläkare kan remittera vidare vid behov

Lagen om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område innebär bl a att skolsköterskan själv måste bedöma huruvida hon/han har kompetens nog att värdera en aktuell situation. Även skolläkaren har vid sin eventuella rådgivning till skolsköterskan skyldighet att inhämta tillräcklig information om såväl skadans art och skadesymtom som skolsköterskans erfarenhet för att kunna ge adekvata råd för den fortsatta handläggningen. Men bedömning av finger- och fot-skador kan vara svåra också för en läkare, speciellt i direkt anslutning till skadetillfället.

Beroende på form av skada och kliniska symtom i övrigt kan skolsköterska i vissa fall, liksom skolläkare, bedömas ha kompetens att värdera en skadesituation, i andra fall inte. Det beror naturligtvis också på vilken erfarenhet vederbörande har. Men både skolsköterska och skolläkare har möjlighet att remittera ak-

tuell elev vidare i vårdorganisationen för bedömning och kompletterande undersökningar.

Huruvida man, efter HSANs bedömning och erinran, kan förvänta sig »en anstormning av våra läkarmottagningar« är möjligen beroende av hur lokal praxis ser ut när det gäller skolsköterskornas sk öppna mottagningar. Socialstyrelsens bedömning är nog att den lokala organisationen i huvudsak är anpassad till de kvalitets- och patientsäkerhetskrav som gäller för att en god vård ska bedrivas.

Johan Carlson
avdelningschef

Lars Hellgren
medicinsk expert; båda vid
tillsynsavdelningen, hälso-
och sjukvårdsavdelningen, Socialstyrelsen
lars.hellgren@socialstyrelsen.se

LT Debatt

Skriv kort så publicerar vi ditt inlägg snabbare! Bidrag till LT Debatt bör inte vara längre än 800 ord (ca 5 700 tecken).